

Almen sprogforståelse – stx, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Almen sprogforståelse udgør som del af grundforløbet en fælles basis for det sproglige arbejde i alle fag i det almene gymnasium. Forløbet har to elementer, sproglig bevidsthed og sproglig analysefærdighed. Disse sider af forløbet er ligeværdige, betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde. I forløbet samarbejder sprogene om det kernestof, der er fælles for alle gymnasiets sprogfag, herunder det udvidede tekstbegreb. Forløbet fungerer desuden som en introduktion til valget af de sproglige studieretninger ved at vise, hvordan beskæftigelsen med sprog er både alment dannende og studieforberedende.

1.2. Formål

Almen sprogforståelse styrker elevernes teoretiske sprogforståelse, sproglige fantasi og samspillet mellem sprogene. Eleverne skal gennem forløbet opnå viden om og grundlæggende kundskaber og færdigheder i sproglig analyse af tekster med brug af den relevante terminologi. Stoffet skal perspektiveres historisk gennem kendskab til overordnede træk af latinsk ordforråd og grammatik, europæisk sproghistorie og et elementært kendskab til sociolingvistik. Eleverne skal endvidere opnå viden og kundskaber om sproglige læringsstrategier. Forløbet bidrager til elevernes almindelse og studiekompetence ved at udvikle elevernes evne til at tilegne sig viden gennem tekster og fagsprog i alle fag.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- anvende faglig terminologi om grammatik, semantik og pragmatik
- identificere sætningstyper og gennemføre en syntaktisk analyse i teksteksempler fra latin, dansk og de sprog, de møder i gymnasiet
- anvende deres viden om morfologi, syntaks og semantik til at gøre sproglige iagttagelser i tekster på dansk og de sprog, de møder i gymnasiet
- anvende viden om genrer og sproghandlinger i arbejdet med tekster
- belyse forskelle mellem de sprog, de møder i gymnasiet, herunder mellem dansk, norsk og svensk
- forstå grundlæggende principper om sprognormer, standard og variation
- anvende deres viden om latin og sproghistorie til at redegøre for ordforråd og forskellige former for orddannelse i eksempler fra dansk og de sprog, de møder i gymnasiet
- anvende deres viden om latin og andre sprog til at belyse sammenhænge mellem sprog og kultur
- anvende forskellige strategier til indlæring af fremmedsprog.

2.2. Fagligt indhold

Gennem det faglige indhold skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Det faglige indhold er:

- grammatisk terminologi og analysefærdighed
- sproglig praksis, herunder tale og skrift, udtryks- og indholdsside
- elementær sociolingvistik, herunder standard og variation, norm og individualitet
- elementær sproghistorie, sammenhæng mellem sprog og nationalitet samt sprog i globaliseringens tidsalder
- sproglige læringsstrategier, sprogsyn, sprog som studiekompetence samt anvendelse af faglige hjælpemidler.

Latindelen, jf. pkt. 3.1.1., udgør mindst 20 timer af det samlede forløb og omfatter desuden:

- morfologi og forholdet mellem kasus og ledfunktion, herunder forskel på analytisk og syntetisk sprog
- orddannelse i sproghistorisk sammenhæng, herunder stammer og affikser
- græsk i latin og latin i moderne fremmedsprog, herunder latins bidrag til de moderne videnskabssprog og til låne- og fremmedord i almindelighed
- sammenhæng mellem sprog og kultur, herunder domæner, bevidsthedshistorie og kulturbetinget betydningsindhold
- oversættelse og oversættelsesproblematik.

2.3 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 50-100 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen i almen sprogforståelse tilrettelægges i et samarbejde mellem latin, de moderne fremmedsprog og dansk. I både tilrettelæggelse og gennemførelse skal det sikres, at hele forløbet i almen sprogforståelse er sammenhængende.

I og efter grundforløbet tages temaerne fra almen sprogforståelse løbende op i undervisningen i dansk og de andre sprog, som alle er lige forpligtede på, at undervisningen i almen sprogforståelse integreres i den øvrige sprogundervisning, også efter grundforløbets afslutning.

Undervisningen i de to elementer, sproglig bevidsthed og sproglig analysefærdighed, finder sted parallelt, så det ene element af forløbet ikke isoleres fra det andet. Tilrettelæggelsen skal sikre et samspil mellem teoretiske betragtninger og konkrete eksempler på de involverede sprog, herunder grammatiske strukturer i kontekst. Dette styrker elevernes viden om og anvendelse af grammatik som led i opbygningen af deres sproglige bevidsthed i dansk og de andre sprog, de møder i gymnasiet både i og efter grundforløbet.

3.1.1. Latins rolle i almen sprogforståelse

Latins rolle i almen sprogforståelse er at konkretisere, eksemplificere og perspektivere de emner, der arbejdes med i forløbet. Da et vist kendskab til latin er grundlæggende for forståelse af sproghistorie, grammatik, orddannelse mv. i både dansk og en række fremmedsprog, sikres et nært samarbejde mellem undervisningen i latin og i de øvrige discipliner i almen sprogforståelse, og latindelen er en integreret del af hele forløbet. I latindelen indgår læsning af korte, lette, tilrettelagte tekster på latin. Teksterne skal vise konkrete sproglige fænomener, som hører med til en grundlæggende uddannelse i sprog, og deres indhold skal give eleverne en bevidsthed om den sprog-, kultur- og videnskabshistoriske rolle, latin har spillet og spiller.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges med variation og progression i valget af arbejdsformer, så eleverne udvikler såvel deres sproglige analysefærdighed som deres sproglige bevidsthed og refleksion, og der arbejdes både induktivt og deduktivt. Mundtlig fremstilling og skriftlighed indgår som en væsentlig del af arbejdet for at styrke elevernes formidlingsevne og medvirker til faglig fordybelse og forståelse.

Gennem anvendelse af en bred vifte af arbejdsformer og faglige hjælpemidler præsenteres forskellige sprogsyn og sprog læringsstrategier. Arbejdsformerne skal bringe eleverne i en aktiv læringsrolle og skal fremme deres sproglige iagttagelsesevne og generelle bevidsthed om sproglige normer og variationer. Dermed udvikles elevernes evne til at læse og fortolke tekster i kulturel kontekst, og deres evne til at anvende viden om sprog til hensigtsmæssig kommunikation i almene og faglige sammenhænge styrkes.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Forløbet indledes med en screening af elevernes forudsætninger mht. sproglig bevidsthed og analysefærdighed. Her kortlægges elevernes grundlæggende kendskab til ordklasser, bøjningsformer og sætningsanalyse samt til genrer og afsender- modtagerforhold. Undervejs i forløbet testes elevernes udbytte af såvel analyse- og bevidsthedsdelen som af latin- og almindelen en eller flere gange, og der gives løbende anvisninger på, hvordan eleverne kan forbedre sig. Anvisningerne skal desuden træne eleverne i at reflektere over egen faglige udvikling, og eleven opbevarer resultatet af testen.

4.2. Intern prøve

Der afholdes en intern prøve, der dækker de faglige mål og det faglige indhold. Prøven afvikles i forbindelse med afslutningen af grundforløbet. Den interne prøve omfatter såvel den almene del som latindelen og prøver elevernes sproglige bevidsthed og analysefærdighed på dansk, latin og i eksempler fra moderne fremmedsprog.

Der prøves i:

- bestemmelse af ordklasser
- syntaktisk analyse af enkle sætninger i teksteksempler fra latin, dansk og andre sprog, eleverne møder i gymnasiet
- elementær genkendelse af typiske genretræk i teksteksempler
- sprognormer, standard og variation i teksteksempler
- sproghistorie og sprogs udvikling, herunder belysning af forskelle mellem dansk, svensk og norsk samt af forholdet mellem latin og moderne fremmedsprog
- anvendelse af sprog læringsstrategier og viden om orddannelse til afkodning af tekst
- sammenhæng mellem sprog og kultur, herunder oversættelse og oversættelsesproblematik.

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad elevens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.